

**ЖИТТЄВИЙ І ТВОРЧИЙ ШЛЯХ
ДОКТОРА БІОЛОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРА
ЖЕДЕНОВА ВОЛОДИМИРА МИКОЛАЙОВИЧА**

Ж.Б. Коренєва, к.в.н., доцент

П.Я. Куценко, к.в.н., доцент

В.П. Лук'янова, к.в.н., доцент

Одеський державний аграрний університет

В статті викладені відомі дані життєвого і творчого шляху В.М. Жеденова та основні напрями його науково-педагогічної діяльності.

В 2008 році виповнюється 100 років з дня народження доктора біологічних наук, професора, відомого анатома Жеденова Володимира Миколайовича. Володимир Миколайович багато років свого життя віддав ветеринарному факультету Одеського сільськогосподарського інституту, а зараз державного аграрного університету.

Народився Володимир Миколайович 15 липня 1908 року в сім'ї службовця в передмісті Санкт-Петербурга. У 1930 році він успішно закінчив Новочеркаський ветеринарний інститут. Як і всі випускники ветеринарного факультету він працював ветеринарним лікарем спочатку в радгоспі, а потім в кавалерійських частинах Червоної Армії.

Свою науково-педагогічну діяльність молодий науковець почав в Оренбургському сільськогосподарському інституті, де в період з 1931 по 1944 рік пройшов шлях від асистента до професора, доктора біологічних наук, завідувача кафедрою анатомії сільськогосподарських тварин.

В Одеський сільськогосподарський інститут Володимир Миколайович був переведений Міністерством сільського господарства СРСР у першій половині 1944 року Володимир Миколайович на посаду завідувача кафедрою анатомії сільськогосподарських тварин ветеринарного факультету. Через деякий час він був вибраний деканом ветеринарного факультету.

Працюючи завідувачем кафедри анатомії він проявив себе не тільки як видатний вчений, учень і послідовник академіка І.І. Шмальгаузена, але й як талановитий організатор учбового, методичного і наукового процесів. Крім того Володимир Миколайович був прекрасним педагогом і громадським діячем.

З метою підготовки знаючих і висококваліфікованих ветеринарних фахівців професор Жеденов В.Н. запрошує на факультет провідних фахівців, таких видатних вчених, професорів та доцентів : професорів — Шулюмову К.С., Ткаченко А.Ф., Файтельберга Р.О., чл.-кор. Тульчинську В.П., Колесникова В.В., доцентів — Гватуа І.Н., Лугового О.Ф., Крісілова Д.В., Васильєву Д.М., Самборську К.П. та інших. Всі видатні вчені з великим задоволення працювали на факультеті під його чутким керівництвом.

Після того як Володимир Миколайович очолив такий крупний науково-педагогічний колектив, він з властивою йому організаторською енергією, забезпечив високий рівень підготовки фахівців, в такій важливій галузі сільського господарства як тваринництво.

На той час в сільськогосподарському інституті існувало сім факультетів і наш факультет завжди займав перші місця по всім показникам під чутким керівництвом Володимира Миколайовича.

Очолюючи факультет, він постійно заохочував студентів до наукової роботи. Він розумів, наукова робота починається з роботи в студентській гуртках, що працювали на кафедрах факультету, з участі в наукових конференціях. Тому він постійно заохочував студентів до гуртків та участі в конференціях, які відбувались не тільки на нашому ветеринарному факультеті, а й в інших містах СРСР.

Володимир Миколайовий постійно підвищував свій педагогічно-науковий рівень. В той час в Одесі працювало дуже багато талановитих науковців та вчених, лекції яких він відвідував постійно. Крім того Володимир Миколайович заохочував і студентів до відвідування лекцій таких видатних вчених як академік Філатов В.П., професор Горобців І.С., академік Ясиновській М.Л. та ін. При чому, ці заходи носили не епізодичний, а постійний характер.

В ті роки на факультеті кипіло бурне наукове життя. Проте, не дивлячись на таку плідну роботу на посаді декана, він був змушений в 1948 році піти з цієї посади. В першу чергу це пов'язано з тим що Володимир Миколайович був безпартійним і не розділяв деяких поглядів партійного керівництва інституту на ряд питань, пов'язаних з вихованням студентської молоді.

Впродовж багатьох років В.М. Жеденов очолював біологічну секцію при Будинку вчених, де організовував різні семінари, симпозиуми, конференції, в яких постійно брали участь провідні вчені міста Одеси. Наукова діяльність Володимира Миколайовича була присвячена будові легенів і серця домашніх та деяких диких тварин.

Зокрема, його кандидатська дисертація присвячена вивченню кровопостачання привушної слинної залози великої рогатої худоби, а докторська – анатомічній будові і формуванню клапанного апарату серця великої рогатої худоби у віковому аспекті. Дослідження будови легенів в порівняно-анатомічному аспекті дозволили Володимир Миколайовичу зробити ряд оригінальних узагальнень, в основі яких був принцип розподілу їх на частки, а потім об'єднати їх в 17 порівняно-анатомічних типів. Такий великий різновид легенів, на думку вченого, обумовлено особливістю їх історичного розвитку, а також еколого-генетичними змінами, що виникли в наслідок тривалої еволюції, включаючи їх одомашнення.

Велику увагу Володимир Миколайович Жеденов приділяв вивченню будови серця у домашніх тварин і людини в філо- та онтогенезі. У цьому напрямі він об'єднав принцип функціонального аналізу структури з принципом історичного розвитку, витікаючи з єдності онто- і філогенезу. Об'єднавши обидва принципи, Володимир Миколайович дійшов висновку, що серце у ссавців, особливо у плацентарних тварин, в процесі загального філоморфогенезу досягає найбільшого розвитку. Був виявлений також великий різновид форми серця.

На підставі власних досліджень, а також літературних даних Володимир Миколайович визначив характерні особливості будови серця. Використовуючи спеціальні морфологічні дослідження і виведені на підставі їх індекси, він виділив сім порівняно-анатомічних форм (типів) серця. Були визначені також особливості будови камер серця, їх передсердно-шлуночкових отворів клапанного апарату у тварин і людини. Вивчені також внутрішня архітектоніка стінок серця, його провідна система, кровопостачання і іннервація.

Окрім адаптивних пристосувань до різних умов життя, разом з лабораторією, еволюційної морфології домашніх тварин Академії наук СРСР, він розробляв питання анатомії внутрішніх органів у різних порід домашніх тварин. Ці дослідження поклали початок новому напрямку – конституціональній або зоотехнічній анатомії.

В.М. Жеденов досліджував будову різних органів в їх індивідуальному розвитку не тільки у домашніх тварин, але і у приматів, а також у людини. У цьому плані ним в 1958 р. написана оригінальна монографія «Загальна анатомія домашніх тварин» (теоретичні основи анатомії), яка була допущена Міністерством вищої освіти СРСР як навчальний посібник для 14 університетів. Цікава монографія була написана Володимиром Миколайовичем в 1962 р. під назвою «Порівняльна анатомія приматів, у тому числі і людини», в якій узагальнені нові і оригінальні дані по еволюційному розвитку і будові приматів. Ця робота була виконана в координації з інститутом Антропології Московського університету. Спільно з своїми співробітниками він видав навчальний посібник «Анатомія кролика» (1957 рік). Володимир Миколаєвич є співавтором і одним з редакторів крупного посібника «Анатомія домашніх тварин», призначеного для ветеринарних лікарів і зооінженерів.

Володимир Миколайович Жеденов підготував 4 доктори наук — Удовіна Г.М., Юркова М.І., Бикова С.М., Янишина К.І., та 6 кандидатів наук – Бігдана С.С., Лукьянову В.П., Морозова В.В., Філонова К.Є, Кувшинова Ю.О., Чалого А.С.

Ним опубліковано 90 наукових робіт в різних працях, включаючи і академічні видання.

Помер Володимир Миколайович в розквіті творчих сил 24 березня 1962 року, у віці 54 років. Пам'ять про цього великого вченого, організатора і виконавця унікальних досліджень тварин і людини, блискучого лектора, вимогливого екзаменатора і оригінальної людини назавжди залишиться в пам'яті його учнів і співробітників.

профессора Жеденова Владимира Николаевича.

Ж.Б. Коренева, П.Я. Куценко, В.П. Лукьянова

В статье изложены основные данные жизненного и творческого пути В.Н. Жеденова, а также его основные направления научно-педагогической деятельности.

**Living and creative way of doctor of biological sciences,
professor Gedenov Vladimir Nikolaevich.**

G.B. Koreneva, P.Y. Kutsenko, V.P. Lukyanova

The basic data of life and main direction of scientific and pedagogical activity of professor V. N. Zhedenov have been stated.